

КЛЮЧОВІ ПИТАННЯ У СФЕРІ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ, ЩО ПРОЖИВАЄ УЗДОВЖ ЛІНІЇ РОЗМЕЖУВАННЯ

Фото: БФ «Право на захист», КПВВ Майорськ

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ

Територія уздовж лінії розмежування між підконтрольними та непідконтрольними Урядом України територіями східної України лишається пріоритетною сферою для гуманітарних організацій. Цивільне населення регулярно зіштовхується з ризиком загибелі чи поранення від артилерійських та снайперських обстрілів, мін та вибухонебезпечних залишків війни, враховуючи що з початку конфлікту більше 2000 осіб серед цивільного населення загинуло чи зазнало поранень.¹

Багато будинків було зруйновано чи пошкоджено, а населення лишилося без доступу або з обмеженим доступом до комунальних та державних послуг, у тому числі у сфері охорони здоров'я та освіти. Пошкоджена дорожня інфраструктура та незадовільне функціонування мережі громадського транспорту призводить до ізоляції населення, зменшення рівня працевлаштування та доступу до засобів існування, а також до соціальної ізоляції населення таких територій.

КЛЮЧОВІ ПРОБЛЕМИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ

- **Обмеження свободи пересування:** щоденно лінію розмежування перетинають від 26 до 32 тисяч осіб.² Однак, контрольні пункти в'їзду-виїзду досі не обладнані на достатньому рівні санітарними спорудами, пунктами надання медичної допомоги та спорудами для захисту від погодних умов, в той час як населення змушене проводити у чергах години, інколи навіть у нічний час. Черги також небезпечні тим, що люди не захищені від погодних умов - сонячного світла влітку, дощів, снігу та вітру взимку, що підвищує ризик проблем зі здоров'ям, таких як сонячний удар чи переохолодження. Особливо проблематичною ситуація на контрольних пунктах є для осіб похилого віку, осіб з інвалідністю, дітей та вагітних жінок. Така ситуація, а також періодичне закриття контрольних пунктів, змушують населення обирати довші та небезпечніші шляхи для перетину лінії розмежування, не перевірені та не позначені відповідним чином дорогами, що збільшує ризики отримання поранень та загибелі від мін та вибухонебезпечних залишків війни.
- **Загрози життю та особистій недоторканості:** населення регулярно зіштовхується з високим ризиком загибелі чи поранення від обстрілів, мін та вибухонебезпечних залишків війни, враховуючи спорадичність та непередбачуваність збройних сутичок. Розміщення військових об'єктів у житлових районах підвищує ризики для цивільного населення.
- **Гендерно обумовлене насильство:** висока концентрація військових та збройних угруповань, на додачу до широкого розповсюдження зброї, нерозвинена правозастосовна система та рівень безкарності призвели до підвищення рівня гендерного насильства серед населення, що проживає уздовж лінії розмежування, що є особливо небезпечним для жінок та молоді жіночої і чоловічої статі. Аналіз ситуації щодо гендерного насильства показав, що більшість зафіксованих випадків «статевих зносин з ціллю виживання» пов'язані з військовими та правоохоронними органами³, а також, що жінки, які мешкають уздовж лінії розмежування, змушені вживати додаткових заходів, таких як утримання від виходу з дому ввечері, для зменшення ризиків гендерного насильства.⁴

¹ Оцінка Офісу Верховного Комісара ООН з прав людини

² УВКПЛ ООН, Звіт щодо ситуації з дотриманням прав людини в Україні з 16 травня до 15 серпня 2016, вересень 2016, ст. 24.

³ Український фонд соціальних перетворень, серпень 2016

⁴ Міжвідомча оцінка вразливості REACH, вересень 2016

▪ **Призупинення соціальних виплат та пенсій:** призупинення виплат державної соціальної допомоги та пенсій для ВПО, що розпочалося у лютому 2016, та мало негативний вплив на близько 600 тисяч осіб, продовжує завдавати шкоду сотням тисяч людей, які забезпечували свої базові потреби за рахунок цих коштів, а саме придбання ліків, продуктів харчування та оплата проживання. Призупинення виплат погіршило гуманітарну ситуацію серед ВПО та призвело до вимушеного повернення на невідконтрольних Уряду України територіях тих ВПО, що не можуть забезпечити своє проживання.

▪ **Порушення житлових, земельних та майнових прав:** Більшість осіб проживає у незадовільних умовах, враховуючи, що 38% будинків було зруйновано чи пошкоджено внаслідок обстрілів.⁵ Зайняття будинків військовими та розкрадання майна було зафіксовано по обидві сторони від лінії розмежування, при цьому механізми отримання компенсації і досі відсутні. Сім'ї, чий будинки були зайняті військовими, і надалі змушені платити за комунальні послуги, що призводить до серйозних грошових витрат та неплатоспроможності цих сімей.

▪ **Недостатній рівень забезпечення комунальними послугами:** Тисячі людей відрізані від постачання води, електроенергії та газу. Особливо занепокоєння це викликає в зимовий період, оскільки населення не може дозволити собі придбання вугілля та змушене добувати деревину в районах з потенційною мінною загрозою. У зв'язку із тим, що у багатьох населених пунктах відсутній мобільний зв'язок, населення відрізане від комунікацій та не має можливості здійснювати дзвінки з проханнями про допомогу у випадку необхідності.

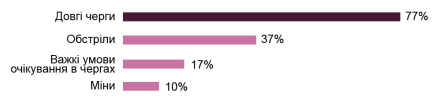
▪ **Недостатній рівень доступу до послуг та товарів:** Доступ до послуг та товарів є обмеженим уздовж лінії розмежування. Ціни на базові товари, такі як продукти харчування, засоби гігієни та ліки, часто значно вищі через їхній дефіцит, що пов'язаний з проблемами доставки товарів та заборону перевезення вантажів на невідконтрольні Уряду України території. Оскільки мережа громадського транспорту між населеними пунктами вздовж лінії розмежування функціонує недостатньо або взагалі відсутня, у населення, що не має власного автотранспорту, виникають проблеми з пересуванням.

▪ **Недостатній доступ до засобів охорони здоров'я:** Недостатній доступ до засобів охорони здоров'я є однією з ключових проблем, враховуючи що люди похилого віку складають значну частину населення. Багато закладів охорони здоров'я пошкоджені внаслідок обстрілів або не мають достатню кількість медичного персоналу. Для деяких населених пунктів найближчі медичні заходи розташовані за багато кілометрів або по іншу сторону лінії розмежування. Мобільні клініки були змушені припинити діяльність у зв'язку з недостатнім фінансуванням, а швидка допомога часто відмовляється виїжджати на виклики до населених пунктів на лінії розмежування через небезпечність таких поїздок.

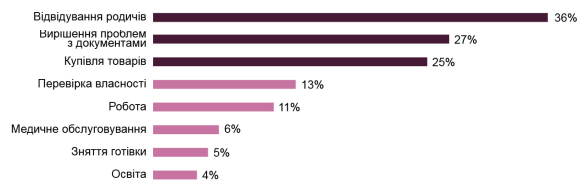
▪ **Обмежений доступ до освіти:** Сотні шкіл уздовж лінії розмежування були зруйновані чи пошкоджені внаслідок обстрілів.⁶ Шлях до та із школи є небезпечним через міни на вибухонебезпечні залишки війни, а обізнаність населення щодо безпеки мін є обмеженою.

▪ **Психологічні розлади:** Населення, що проживає уздовж лінії розмежування, відчуває соціальну та фізичну ізоляцію через недостатне відчуття безпеки, відсутність базових послуг та обмеженості забезпечення засобів існування. Конфлікт зумовив розділення сімей та соціальну фрагментацію, що може поглибити відчуття тривоги та безнадії у дітей, родин та громад.

Основні проблеми серед цивільного населення на контрольних пунктах в'їзду-виїзду

Причини перетину лінії розмежування цивільним населенням

Зведені дані за результатами опитування 2400 осіб на контрольних пунктах в'їзду-виїзду "Зайцеве", "Новотроїцьке", "Мар'їнка" та "Гнутове", проведеного у вересні 2016 року.

Примітка: респонденти могли обрати більше однієї відповіді.

Джерело: Фундація 101

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Сторонам конфлікту слід **утримуватися від обстрілів** контрольних пунктів в'їзду-виїзду, від розміщення військових баз чи військового обладнання поблизу житлових районів, а також забезпечити **гідне поведіння** по відношенню до цивільного населення.
2. Сторонам конфлікту слід забезпечити **свободу пересування** шляхом скасування електронної системи перепусток, відкриття додаткових пунктів пропуску, вдосконалення умов на існуючих пунктах пропуску, на зразок встановлення додаткових санітарних споруд, зон для відпочинку та споруд для захисту від погодних умов. Першочергову увагу слід приділяти людям з особливими потребами та проблемами з пересуванням, в тому числі людям похилого віку, людям з інвалідністю, вагітним жінкам та родинам з дітьми. Заміновані території і території з вибухонебезпечними залишками війни слід чітко позначити і захистити для уникнення небезпеки цивільному населенню.
3. **Слід скасувати заборону доставки вантажів**, та вжити заходів для забезпечення доставки гуманітарних вантажів, в тому числі ліків та медичного обладнання.
4. Державній та місцевій владі слід забезпечити **доступ до державних послуг**, а також безперервне постачання газу, електроенергії та води.
5. Слід забезпечити доступ до послуг **охорони здоров'я, психологічної та правової допомоги** жертвам гендерного насильства.
6. **Слід забезпечити надання правової допомоги особам, чие житло було зруйноване, незаконно привласнене чи відчужене.**

⁵ Міжвідомча оцінка вразливості REACH, вересень 2016

⁶ Human Rights Watch, Навчання під обстрілами, 11 лютого 2016, доступне за посиланням <https://www.hrw.org/report/2016/02/11/studying-under-fire/attacks-schools-military-use-schools-during-armed-conflict>